

ПАНАС ПРУСАК

МІНСКІ
СІМ'Я

МСЦІСЛАЎСКАЕ СВЯТА

Патас
ПРУСАК

*

Міколавы апавяданні

*

МСЦІСЛАЎСКАЕ
СВЯТА

СПРАВА

Брылі
2001

У с т у п .

Дзеці ў школу паляцелі:
Зноўку верасень пазваў
І штурхнуў свае арэлі –
Да халеры там шчэ спраў!
Бо пісьменнасць – то ж святое!
Дваццаць першы век, аднак!..

Як заўсёды, пехатою,
Надвячоркавай парою
Да мяне прыйшоў мастак, -
Не Бялыніцкі-Біруля,
А брылеўскі, наш - Яцкоў.
Быў, відаць, на нейкіх гулях.

“Эй, Панас! Ты дзе? Здароў!
Як ты тут? Паціху прэеш?
Дых яшчэ не заняло?
Зараз, братка, адурэш!
Тут такое, блін, было!..

Неспадзеўкі-нечакана
Дэлегатам стаўся я.
Павязлі на свята¹ рана –
Там мсціслаўская зямля
На Пісьменства
(нават з Друкам)
Запрасіла да сябе.
Быў, браточак, моцны грукат
У святочнай той гурбе!..

Т а л а к а .

Трошкі ўбачылі Айчыну
І адчулі пэўны час...
Усё стаіць перад вачыма, -
Во, глядзі сюды, Панас:

Справай Дзмітраўна² кіруе;
Побач - Саша-галоўпец³;

І Траянаў⁴ тут віруе,
І рагоча, і жартуе, -
Будзе нам усім амбец;

Вось Кандратаўна⁵ спакойна,
Па-настаўніцку глядзіць;

Леанідаўна⁶ прымройна
Ля акенца вунь сядзіць:
На радзіму дзеўчо едзе –
Да вытокаў, каранёў;

Дыбаль⁷ усё паспеў агледзець;
Жонка⁸ побач з ім – без слоў
Нешта кажа, й разумее
Аляксандравіч яе:
Тут каханне, бачу, грэе,
Таямніцы тут свае;

Вунь Святланачка Дзядушка⁹
Шэпча Дзмітраўне на вушка, -
Там сяброрўскія сакрэты;

І Карпечанка¹⁰ з імпэтам –
Справу маеце з Паэтам! –
Нібы помнік, тут сядзіць.

Д а р о г а .

Белы “ПАЗік” нас імчыць
Усё далей ад Магілёва –
Праз палі, уздоўж азёр;
І Сан Саныч Дыбаль слова
Выдае: *“Вунь там бугор,
А за ім – вады прастора:
Там жа рыбы – Божа жэ мой!
Ну, а качак, пэўна, - мора!..
Ой, лісіца – хвост трубой
Вунь бяжыць па полю тому!”*

“Дзе лісіца? Оба-на!..”

Тут Траянаў – па жывому:
“Ды шалёная яна!”

І ў руках ужо трымае
Звонкі клімаўскі “Саюз”¹¹ –
Па чарзе ўсім налівае.

Толькі я свой рыжы вус
Не хачу макаць у цэбар
З агнявою той вадой.

Тамада крычыць ганебна:
*“Ты, Яцкоў, зусім не свой!
Ну, чаму не п’еш, зараза?”*

Ім - усе казкі да адной!..”

Уздыхнуў ссівелы класік,
Пра сябе кагось паслаў.
А тым часам, жававы “ПАЗік”
Заруліў у град Мсціслаў.

М с ц і с л а ў .

Ну – яўрэйскае мястэчка
Са славянскай назвай. Бач:
З цэглы крамкі і аптэчкі,
І, здаецца, што скрынач
Зараз весела заные
Пра жыдоўскае жыццё...

І дамы няўсцерна старыя
І, вядома ж, адкрыццё
Будзе нас чакаць сягоння...

Прапаўзлі па вулках тых,
Й наш цудоўны белы конік,
Апынуўшыся ў загоне,
Урэшце стомлена заціх.

С у с т р э ч а .

Ой, ура, - замлелі ж ногі,
На свабоду – разам, марш,
Магілёўскія нябогі,
Прыдняпроўскі экіпаж!..

Бачым мы: народ гуляе,
Вочы шпарка залівае;
Во – дзяцюк, ты глянь, стаіць:
Адварнуўся, вынуў, сц..ць, -
Ён жа дома, значыць, - можна.

Абышлі мы асцярожна,
Падаліся прама ў цэнтр,
Каб даведацца – што будзе.

Там зрабілі нам акцэнт:
*“Вас карміць не зможам, людзі,-
Трэба мець свой тармазок!
Наш ахоплівае зрок
Толькі тых, хто з таго Мінску:
Не пакорміш тых дзялкоў,
Дык напішуць скаргаў нізку,
Накідаюць розных слоў!”*

От, гасціннасць і утульнасць,
І месціслаўцаў шырыня!..
Любяць тут крутых, адтуля –
Мы панам тым не раўня.

У г о р а д з е .

Далі хоць экскурсавода –
Пацягнула за сабой:
*“Вось сабор, касцёл, згарода!
Пойдзем зараз мы гурбой
Вунь пад тою знакамітай
Нашай Замкавай гарой!..”*

Ёсць гісторыі адбітак,
Ёсць тут нейкі подых свой!..

З дзедам ад усіх адсталі –
Не знайшлі, як ні шукалі,
І пайшлі на галасы:
Ой, там Грунвальд¹² натуральны,
Шэраг рыцарскай красы,
Бляск даспехаў эпахальны
І бліскучыя трусы.

Пачалі раптоўна біцца
Тыя рыцары для нас, -
Не паспелі паваліцца,
Як прымчаўся Толік Глаз¹³
Ды з тулееўскай¹⁴ камандай:
“Прапусціце расіян!”...

Мы сабралі моўчкі транты
І пайшлі ў галоўны стан.

Н а п л о ш ч ы .

Ён быў там - ля выканкама:
Плошча, поўная стулоў,
Неабсяжнай сцэны пляма,
А наўкруг - мільён галоў:
Павылазілі мсціслаўцы
Прэзідэнта паглядзець:
*“Пашанцуе, мо – дык пальцам
Дакранемся! Адурэць!..”*

Як вядома, асалода
У чаканні існуе...

Пропуск. Хлопцы ля згароды.
Месцы мы знайшлі свае:
Сектар “Б”, у самым задзе,
Рад “трынаццаць”. Ох, бедлам!
Во куда запёрлі, бл..дзі:
Не пабачыць Бацьку нам!

Тут як раз на верталёце
Ён над плошчай праляцеў, -
Ажыўленне у народзе:
“Усё-ткі родны наш паспеў!..”

Ш а в ы р к і н .

Азірнуўся я і бачу:
Ой, Шавыркін¹⁵ вунь стаіць!
“Роднасловец” наш гарачы –
Без настою, чуць рыпіць:
Быццам трапіў на хаўтуры
Ў незнаёмай старане;
Чуе: Сашка ўсіх абдурыць,
Зноў засядзем у гаўне.

“Сэ ля ві”¹⁶ – нічога, мусіць,
Тут не зробіш: лёс такі!
У каторы раз прыкусім
Мы шклаўскія агуркі –
Мо, ужо і наядзімся,
І аскому ўсё ж наб’ём...

С п ё к а .

Час ідзе. Без спраў сядзім мы.
Усе хвалююцца кругом.
Сонца паліць адурэнна.

Я Кандратаўне кажу:
*“Капляюш - было б нядрэнна,
Спёка сёння, вам скажу...”*

Мне кіўнула галавою
І прыкрылася лістком.
Я ж успомніў, што з сабою
“Гронкі бэзу”¹⁷ ўзяў той том, -
І Кандратаўне з павагай
Стос радочкаў напісаў.

Тут Траянаў: *“Ахтунг”¹⁸! Увага:
Вунь Файніцкі¹⁹ прыскакаў –
Зараз нас сфатаграфуе
Ў фотакамеру сваю!
Усё ціп-топ, не будзем з х..ем –
Я гарантыю даю!”*

З важным выглядам паселі,
Сонца слепіць, слёзы - во!
Неяк разам акрывелі,
“Чы –ы-ыз!” Гатова. Да ўсяго
Тут адразу паняслося:
*“Бацька ідзе! Глядзі, глядзі!”
“Ну, нарэшыце, адбылося!”
“Падымайся, не сядзі:
Трэба стоячы папляскаць –
Ды далоняў не шкадуй!..”*

І ўзляцеў над пляцам ляскат,
І пачаўся сабантуй.

А ф і ц ы ё з .

Прэзідэнт на добрай мове
Нешта трапнае панёс;
Пальцам тоўк на кожным слове
І давёў народ да слёз.

Як замоўк, пайшоў з Батурай²⁰
Помнік гарны адкрываць –
І Мсціслаўцава²¹ фігура
Перад намі паўставаць
Пачала ў праменнях часу.

Добры помнік, вам скажу!..
Толькі ўсё ж, здаецца, з “мясам” –
Дзеля грошай й куражу –
Бронзу гэтую на часткі
Папарвуць: народ такі²²...

Як нам выбрацца з той пасткі?
Як наперад напраткі
Нам ісці?.. Пытанне ўсё-ткі!..

Паплылі тут спеваў ноткі,
І іпатаўскія²³ словы
Гістарычна загулі;
Тэатральныя абновы
І акцёрскія умовы
Нас кудысьці павялі...

Не паспела адспявацца,
Як Тулееў прэ сюды:
Ой, пачаў за ўсё хапацца!
Сапраўды - Амангельды...

І крычыць: “*Мы тут - як дома:
Пляшка, закусь - задарма!
Мы вас любім - то ж вядома!
А жыццё ў вас - як хурма!*”...

Пазяхаць пачаў Шавыркін:
Усыпіў яго Аман, -
Носам ткнуўся мне у шкірку,
Прабурчэў: “Усё - падмані..”
І захроп менчук трывалы –
Давялося ўсё ж нямала
Перанесці йму ўсяго:
Шляху доўгага навалу,
Подых гэтага аўралу,
Стогны сэрцайка свайго.

Ш п а ц ы р .

А тым часам, урачыстасць
Завяршылася. І мы
Пад мсціслаўскім небам чыстым
Ад кнігарні да карчмы
Пачалі хадзіць павольна.

Добра: Бацька збег у народ –
Стала ціха, лёгка, вольна,
Й бодзігардаўскіх²⁴ згарод
Тут не стала. Ну і ладна!

Леанідаўне кажу:
“Тут заўсёды так дакладна?
Добра тут, як пагляджу!..”

І Святлана уздыхнула:
“Ды такое ў першы раз,
Пра такое і не чула –
Во, звалілася на нас!
Вунь фасады фарбавалі,
Тут асфальтам закаталі –
Сапраўды жа прыгажосць!..
Ну, а я - даўно ўжо гасць
У гэтых родных мне мясцінах;
І хацелася бы мне –
Не было каб павуціння
У радзімай старане...”

За размоваю падгрэблі
Да ангару: кнігі ў рад,
Аніякай лішняй мэблі,
І вядомы курд Ганад²⁵
Усім аўтографы штампуе –
І Святлане надпісаў.
(Што пісаў – я не цытую:
Почырк той не разабраў).

Тут Траянаў – кніжнік знаны –
Падляцеў: “Мне Пісьмянкоў²⁶
Падпісаў самааддана
Кніжку! Ой, не маю слоў!
З ім мы столькі ўжо знаёмы,
Колькі нават не жывуць!..”

(А каму ён не вядомы –
Наш Траянаў?) І ўжо круць –
І кудысьці знік раптоўна:
Быў вось тут - і ўжо няма;
Усё імгненна і грунтоўна:
Каперфільд²⁷ - і задарма!..

Л і т м а н т а ж .

Літаратары (усе з Мінску)
Нешта голасна крычаць –
Пра Месціслававу калыску,
Пра Скарынаву²⁸ пячаць.

Гальпяровіч²⁹ тут кіруе:
Усіх пастроіў і майструе
Незабыўны літмантаж, -
Таўстаногаў³⁰, бач ты, наш!..

А ў пустым амфітэатры
Ды на Бацькавых стулах
Папаселі нашы кадры:
Вунь Кузьмінічны³¹ размах,
І Банкоўскі³² вельмі важна
Аглядае зверху ўсіх:
Наспяваліся адважна,
Пераводзяць зараз дых.

П а д р ы х т о ў к а .

Тут нам Дзмітраўна і кажа:
“Бачым мы: з кармёжкай - лажа!

*Трэба скінуцца, набраць
І апошні доўг аддаць
Дню пісьменства. Мы жа людзі!
Нас забылі, але ж мы
Пра святое не забудзем!..”*

*Й пачалі скупаць кармы,
Банк стварыўшы перад гэтым –
Небальшэначкі абшчак³³.*

*Што не зробіш дзеля мэты --
Гэта ж вам не проста так!..*

Д а р а ш к о ў .

*Торбы з коптарам напхалі,
Мне ўсё гэта ў рукі далі –
Ледзь стаю. Тут - Дарашкоў³⁴:
“Што - гуляць ідзеш, Яцкоў?
Дзе Карпечанка? А, вось ён!
Пакіруй ты тут, Васіль,
І сачы, каб гэта восень
Спадабалася усім!”*

*Ветэран расправіў плечы,
Заіграла барада:
“Не ўпярайшой ужо, дарэчы!
Мы, Рыгорыч, - заўсягда!..”*

*Дарашкову памахалі
І патэпалі адтуль.*

Ужо цішэюць свята хвалі,

Але мы праз свой хатуль
Тое свята запаволім
І імгненне тармазнём –
Толькі дайце, дайце волю:
Ад душы тады гульнём!..

Фантазіраваць, вядома.
Можна доўга, але ж нам
Тут, удалечы ад дому,
Нельга пікнуць ні на грам –
Бо культурныя мы усё-ткі
І не з дзіркі бы якой,
А тым больш, не любім плёткі
І дарэмны неспакой.

Да таго ж рэдактар Света --
О, цэ гарная кабета! –
Заканючыла: “*Дамо-о-ой!..*”

Д а м о й !

Й мы, як толькі гэта счулі,
Паляцелі хуткай куляй
У завулак той ля банку,
Дзе аўтобус спачываў.

Ну іх - з іхняю гулянкай,
З той месціслаўскаю цацанкай –
Не пабачылі мы спраў!

Вось у нашым Прыднярэўі
Накармілі мы б усіх
І аднесліся бы роўна –

Хоць Тулееў ты, хоць псіх,
Хоць ты скрыўлены ад злосці
(І такія могуць быць!):
Вы ж для нас заўсёды госці –
Як жа вас не пакарміць?!

Ай – праехалі, забудзем!
І салют не трэба той!..

...Вецер у вокны спёку студзіць,
Мы імчым назад, дамой.

Хто хутчэйшы – абганяе:
Ламануліся адтуль, -
Нешта голасна скланяюць,
Учапіўшыся за руль.

А за вокнамі - цудоўна:
Беларуская зямля!..

Леанідаўна раптоўна:
“Вунь і вёсачка мая,
Паваротка і лясочак!
Гляньце: новы церамочак!
Тут і зробім перакур!..”

А л ь т а н к а .

Сапраўды, глядзім - ажур:
Дзве альтанкі на узлесці –
Не сядзела муха тут!..

Мы ўсё хуценька прынеслі,
Ой – канец усіх пакут!

На “Звяздзе”³⁵ сервіравалі,
Нават ёсць відэльцаў чын;
Стаканоў вось не дасталі –
Будзем піць з тых умарын,
Што з “Дарыды”³⁶ нарабілі, -
Сам Траянаў пілаваў!

Вось і ён: узняў акрылле,
Тамадою зноўку стаў.

І ўзляцелі нашы словы,
І вячэра паплыла;
Вунь ідуць з палёў каровы,
Восень песню загула.

І Паэзія абрана
У падтрымку простых слоў:
І Карпечанка, й Траянаў,
І Дзядушка, і Яцкоў -
Нашы класікі жывыя –
Паэтычна - хто маўчыць,
Хто праблемы векавыя
Усім імкнецца тут адкрыць...

Час ідзе. Пусцеюць пляшкі.
Загрызаюць камары:
Галава вось без фуражкі, -
Чорт тых мошак задзяры!..

Але усё-ткі дробязь гэта –
Ах, якія ж людзі тут:

Кожны варты з іх санета,
Кожны з іх свой родны кут
Справай добрай услаўляе,
Аздабляючы жыццё!..

Талака ў нас вось такая,
Вось такое адкрыццё!

Р а з в і т а н н е .

Зноўку колы адмяраюць
Тую доўгую шашу.

Света з Дзмітраўнай спяваюць;

Леанідаўне лапшу,
Як заўжды, Траянаў грузіць;

Саша дрэмле ля акна;

Дзед Васіль - у думках: мусіць,
Там страфа - і не адна;

А Кандратаўна ў суквеццях
“Гронкі бэзу” веснавой, -
Найлірычнейшыя ў свеце
Песні ў кніжцы сціплай той...

Развітаўся Саныч - Дыбаль:
Доўга трос маю руку;
Мо, й паеду з ім на рыбу -
Шмат шчэ будзе на вяку!..

**Магілёў. Цудоўны вечар
Запаволіў плынь шляхоў
І паклаўся нам на плечы.**

Дзень у Вечнасць адышоў...

**Во, ты глянь: разгаварыўся
Я, як ты, браток Панас!
Мо, ўва мне паэт адкрыўся?..
Ладна, досыць бавіць час –
Пабягу!”**

**І знік за хатай -
Спеўных нашых ніў аратай.**

2 верасня 2001 г.

З а ў в а г і і т л у м а ч э н н і .

¹ Дзень беларускага пісьменства і друку адбыўся 2 верасня 2001 года у г.Мсціслаўлі Магілёўскай вобласці.

² Наталля Дзмітрыеўна Пярменава – загадчык аддзела інфармацыі Магілёўскага райвыканкама, кіраўнік дэлегацыі.

³ Аляксандр Віктаравіч Харытоненкаў – галоўны спецыяліст аддзела інфармацыі Магілёўскага райвыканкама.

⁴ Мікалай Іванавіч Траянаў – старшыня выканкама Цішоўскага сельскага Савета Магілёўскага раёна.

⁵ Людміла Кандратаўна Сяргеева – загадчык аддзела адукацыі Магілёўскага райвыканкама.

⁶ Святлана Леанідаўна Лабецік – дырэктар цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Магілёўскага раёна.

⁷ Аляксандр Аляксандравіч Дыбаль – галоўны ветэрынарны ўрач магілёўскага “Аблпатрэбсаюзу”.

⁸ Ларыса Леанідаўна Дзядкова – педагог-арганізатар Кадзінскай сярэдняй школы Магілёўскага раёна.

⁹ Святлана Рыгораўна Дзядушка – галоўны рэдактар магілёўскай раённай газеты “Прыдняпроўская ніва”.

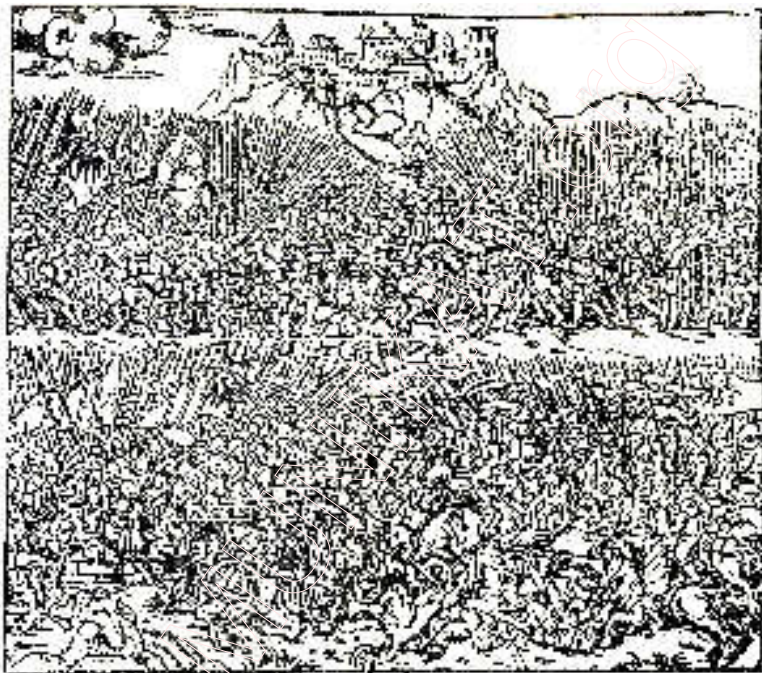
¹⁰ Васіль Васільевіч Карпечанка – паэт, член Саюза беларускіх пісьменнікаў.

¹¹ Марка гарэлкі Клімавіцкага лікёра-гарэлачнага завода.

¹² У пераможнай бітве галоўных сілаў Вялікага Княства Літоўскага ды Польскага Каралеўства з нямецкім Ордэнам 15 ліпеня 1410 года пад Дуброўнай (Грунвальдам) – найбуйнейшай бітве Сярэднявечча, якая прадвызначыла лёс не аднаго еўрапейскага народа, большасць войска Вітаўта склалі беларусы.

Паводле тагачаснага храніста Длугаша, на пабаявішчы адважна

змагаліся беларускія харугвы: Віленская, Гарадзенская, Медніцкая, Смаленская, Полацкая, Віцебская, Пінская, Навагародская, Берасцейская, Ваўкавыская, Драгічынская, Старадубская, Мельніцкая. Вядома ж, сярод іх былі і не названыя храністам харугвы – Менская, Слуцкая, Варшанская, Амсціслаўская ды іншыя.

Добрунскае (Горышчынскае) бітва. Графічны XV стагоддзе

Калі да апошняга часу афіцыйнай гістарыяграфіяй лічылася, што адыход харугваў Вялікага Княства з пабаявішча па якой гадзіне сечы быў панічнымі ўцёкамі, дык даследванні новых дакументаў пераконваюць, што гэта быў запланаваны тактычны ход Вітаўта, неабходны для размыкання баявых парадкаў цяжкаўзброеных рыцараў ды расейвання іх па шырокай мясцовасці. Асноўныя сілы Ордэна з левага флангу адразу памкнуліся за “уцёкачамі” і ўвязлі каля аюзаў арміі Вялікага Княства. Ты часам на Вітаўтавым крыле да ўступлення палякаў у бітву нямецкіх рыцараў можна стрымліва-лі і амаль цалкам палеглі ў лютой сечы беларускія харугвы былой

Смаленская зямлі - Варшанская, Амсціслаўская і Смаленская (якія ў савецкай гістарычнай літаратуры фігуруюць як “русские смоленские полки”).

Дзякуючы гэтаму ўсё ордэнскае войска неўзабаве было аточана і ў двух вялізных “катлах” дазвання разгромлена хаўруснікамі. Гэтак вырашальнае значэнне для гістарычнай перамогі пад Дуброўнай мелі адмысловы манеўр, бліскуча праведзены вялікім князем Вітаўтам, і мужнасць нашых продкаў. Цана ж гэтае перамогі была надта вялікая: не менш як палова ваяроў, прыведзеных пад Дуброўну Вітаўтам, палегла на пабаявішчы.

¹³ Анатоль Ціханавіч Глаз – намеснік старшыні Магілёўскага аблвыканкама.

¹⁴ Маецца на ўвазе прысутнасць на свяце расейскай дэлегацыі на чале з губернатарам Кемераўскай вобласці Аманам (Амангельды) Гуміравічам Тулеевым.

¹⁵ Міхась Мікалаевіч Шавыркін – галоўны рэдактар часопіса “Роднае слова” (г.Мінск).

¹⁶ З французскай мовы: *“такое жыццё”*.

¹⁷ Зборнік песень Міколы Яцкова на вершы Тамаша Ляшонка.

¹⁸ З мямецкай мовы: *“Achtung!”* – *“Увага!”*

¹⁹ Алег Ігаравіч Файніцкі – фотакарэспандэнт магілёўскіх выданняў.

²⁰ Барыс Васільевіч Батура – старшыня Магілёўскага аблвыканкама.

²¹ Пётр Цімафеевіч Мсціславец – адзін з першых беларускіх і расійскіх друкароў, гравёр XVI ст. Нарадзіўся у г.Мсціслаў Магілёўскай вобласці. Удзельнічаў у заснаванні (з І.Фёдаравым) друкарні ў Маскве, дзе яны выдалі “Апостал” (1564), два выдання “Часоўніка” (1565). Пад націскам рэакцыйных колаў і кансерватыўнага духавенства з Фёдаравым пакінуў Маскву і пераехаў у мястэчка Заблудава Гродзенскага павета да гетмана Вялікага Княства Літоўскага Р.Хадкевіча, які дапамог заснаваць Заблудаўскую друкарню і выдаць “Евангелле вучыцельнае”

(1569). У сярэдзіне 1570-х г. з дапамогаю Мамонічаў заснаваў друкарню ў Вільні, у якой адрадзіў кірыліцкае кнігадрукаванне пасля спынення выдавецкай дзейнасці Ф.Скарыны. У друкарні выдаў “Часоўнік” (1574 – 76), “Евангелле напрасольнае” (1575), “Псалтыр” (1576). Выданні П.Мсціслаўца адметныя высокім паліграфічным узроўнем, мелі маляўнічы арнамент, гравюры. У 1576 г. пачаўся судовы працэс П.Мсціслаўца з К.Мамонічам за друкарню, пасля чаго частка матэрыялу з друкарні Мамонічаў апынулася ў Астрожскай друкарні. Друкарскія матэрыялы П.Мсціслаўца (шрыфты, арнаменты, ламбарды) пазней трапляюцца ў выданнях Астрожскай, Дзерманскай і іншых украінскіх друкарняў XVI – пачатку XVII ст. Пасля 1576 г. звесткі пра П.Мсціслаўца не выяўлены.

²² Літаральна праз месяц, калі гэтае апавяданне было ўжо напісана, у газеце “Народная воля” (3 кастрычніка 2001 г.) было надрукавана наступнае:

У Мсціславе пашкодзілі помнік Пятру Мсціслаўцу

У Мсціславе невядомыя зламыснікі пашкодзілі помнік першадрукару Пятру Мсціслаўцу, які быў устаноўлены 2 верасня падчас святкавання Дня беларускай пісьменнасці.

Спачатку з пастамента прапаў надпіс “Пётр” вагой каля 5 кілаграмаў, але ён быў знойдзены ля помніка. Зараз знік надпіс “Мсціславец”, які, як мяркуецца, важыў каля 10 кілаграмаў.

Паводле адной з версій, з-за таго што надпіс пафарбаваны бронзавай фарбай, выкрадальнікі маглі падумаць, што ён выраблены з гэтага каляровага металу, хаця насамрэч адліты з чыгуну. Раённая газета “Святло Кастрычніка” звярнулася да выкрадальнікаў з просьбай вярнуць частку помніка, якая не ўяўляе для іх матэрыяльнай каштоўнасці.

²³ Маецца на ўвазе тое, што літаратурны сцэнарый тэатралізаванага свята напісала старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Вольга Іптава.

²⁴ Ад англійскага “*body-guard*” - “целаахоўнік”.

²⁵ Ганад Бадрыевіч Чарказян – паэт, член Саюза беларускіх пісьменнікаў.

²⁶ Алесь Уладзіміравіч Пісьмянкоў – паэт, галоўны рэдактар што-тыднёвіка “Літаратура і мастацтва” (г.Мінск).

²⁷ Дэвід Каперфільд – самы вядомы ў свеце сучасны ілюзіяніст.

²⁸ Гаворка ішла пра найбуйнейшага беларускага першадрукара Францыска Скарыну (1490 г.– 1551 г.).

²⁹ Навум Якаўлевіч Гальпяровіч – паэт, намеснік старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў.

³⁰ Георгій Аляксандравіч Таўстаногаў (1913 – 1989) – расійскі рэжысёр, тэатральны педагог. З 1956 г. – галоўны рэжысёр Ленінградскага Вялікага драматычнага тэатра. Яго пастаноўкі вызначаліся вялікім эмацыянальным і драматычным напружаннем, дынамічнасцю, глыбінёй і смеласцю псіхалагічных рашэнняў, пільнай увагай да духоўнага жыцця персанажа і адначасова яркай тэатральнасцю, эпічным размахам.

³¹ Людміла Кузьмінічна Дзятлоўская – загадчык аддзела мастацкай самадзейнасці Цэнтра культуры аддзела культуры Магілёўскага райвыканкама, салістка ансамбля народнай музыкі “Славіца”.

³² Леанід Іванавіч Банкоўскі – хормайстар Цэнтра культуры аддзела культуры Магілёўскага райвыканкама, саліст ансамбля народнай музыкі “Славіца”.

³³ Леў Мільяненкаў у сваёй кнізе “По ту сторону закона. Энциклопедия преступного мира” вызначае так: ***Общак - своеобразная касса взаимопомощи для поддержки тех, кто находится в местах лишения свободы, или их семей. Из «общака» получают «подъёмные» по отбытии срока наказания.***

³⁴ Міхаіл Рыгоравіч Дарашкоў – начальнік Упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама.

³⁵ Назва штодзённай газеты (г.Мінск).

³⁶ Вядомая марка беларускай мінеральнай вады.

KAMUNIKAT.ORG